

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Číslo projektu	CZ.1.07/1.4.00/21.1405
Název sady materiálů	Technické práce 8. ročník
Název materiálu	VY_32_INOVACE_09_Výroba oceli
Autor	Frait Josef

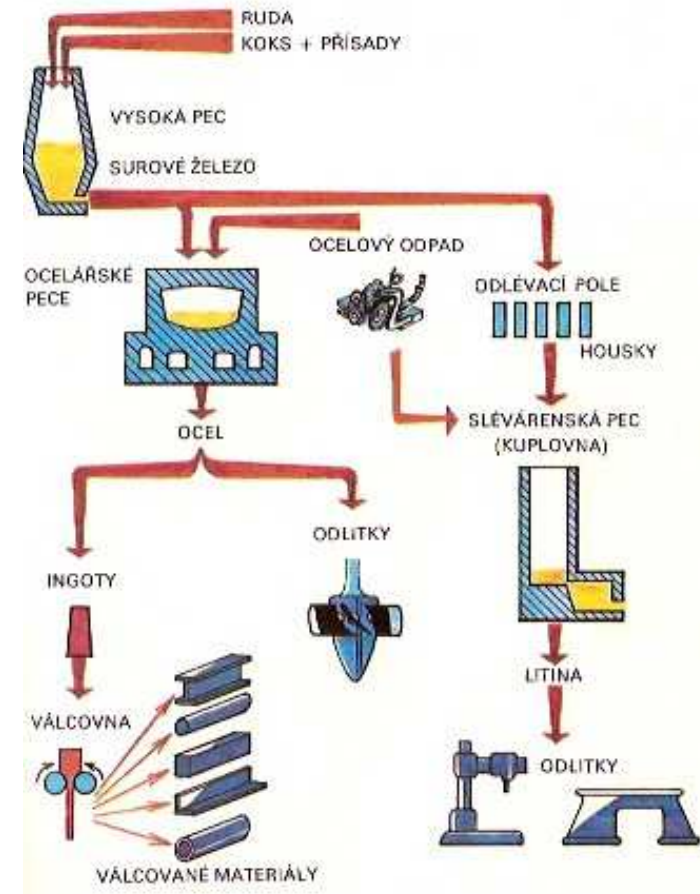

Výroba oceli

Ocel je nejběžnějším materiálem ve
strojírenství

Výroba oceli

- **Ocel** se vyrábí ze surového železa tzv. zkujňováním. Zkujňování je **odstranění uhlíku**, křemíku a nežádoucích příměsí. Vzniká ocel, která je měkčí než železo a je **kujná**.
- Zkujňování se provádí v ocelárnách.
- **Ocel se vyrábí:**
- V konvertorech
- V nístějových pecích (Siemens-Martinských)
- V elektrických pecích

Výroba v konvertorech

K surovému roztavenému železu se **vhání vzduch**. **Kyslík** má schopnost **oxidovat příměsové prvky**, které buď unikají ve formě oxidů (CO , CO_2 , SO_2) nebo se vážou na vyzdívku peci

Výroba v nístějových pecích

Pece jsou vyhřívány topným plynem nebo elektrickým proudem, k surovému železu se přidá **železný šrot** (rezavé železo je v podstatě oxid železitý Fe_2O_3) **nebo železná ruda** a směs se roztaví. Příměsové prvky se vážou na kyslík v oxidech železa

Výroba v elektrických pecích

V elektrických pecích se vyrábí speciální oceli (např. chirurgická ocel), ocel je velmi čistá, ale tento způsob výroby je drahý

Rozdělení ocelí

- **Konstrukční** – běžná
- **Nástrojová** – vyšší pevnost a odolnost

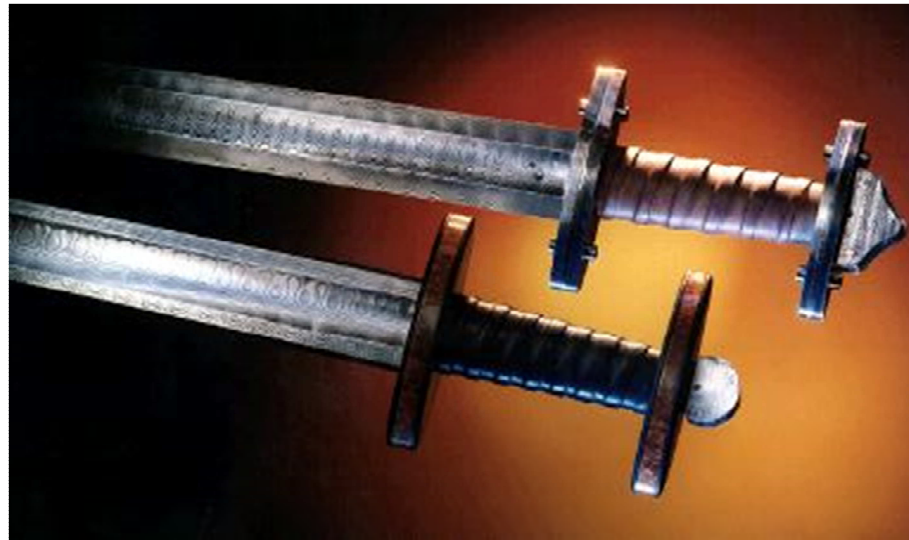
Trieda oceli	Druh oceli			Bližšie údaje /rozsah záruky chemického zloženia/
	akosť	použitie	chemické zloženie	
10 xxx	obvyklé akosti	konštrukčné	uhlíkové	bez záruky zloženia
11 xxx				zaručuje sa max. obsah C, P, S
12 xxx	ušľachtilé		zliatinové	uhlíkové ocele
13 xxx				Mn, Si
14 xxx				Cr /Mn, Si/
15 xxx				Mo, W, V /Cr/
16 xxx				Ni /Cr, W, Mo, V/
17 xxx				vysoko legované ocele: korozivzdorné, žiaruvzdorné, žiarupevné, špeciálne
19 xxx	nástrojové	uhlíkové	uhlíkové ocele	
		zliatinové	zliatinové ocele a zliatinové rychlorezné	

Vlastnosti ocele

Úprava oceli teplem určuje její vlastnosti

Ocel se dá upravovat teplem (zahřeje se na vysokou teplotu). Pokud se pak nechá **pomalou zchladnout**, je **méně tvrdá**, **méně pružná**, dá se **snadno ohýbat**. Taková ocel se nazývá **popouštěná**.

Pokud ale rozžhavenou ocel **prudce zchladíme**, je **tvrdá**, **pružná** a **lámavá (křehká)**. Nazývá se **zakalená** ocel.

Tvarování ocele

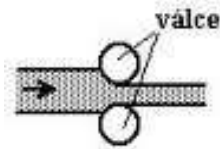
- Za tepla
- Za studena

Tvarováním vznikají profily:

1) **Tyčová ocel** – kruhová, čtyřhranná, šestihranná, plochá

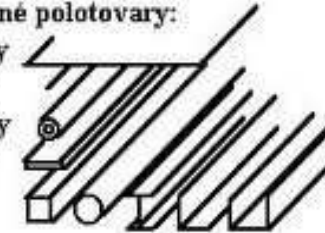
1) **Profilová ocel** – profil I
- úhelník
- profil U
- profil T
- kolejnice

Válcovna

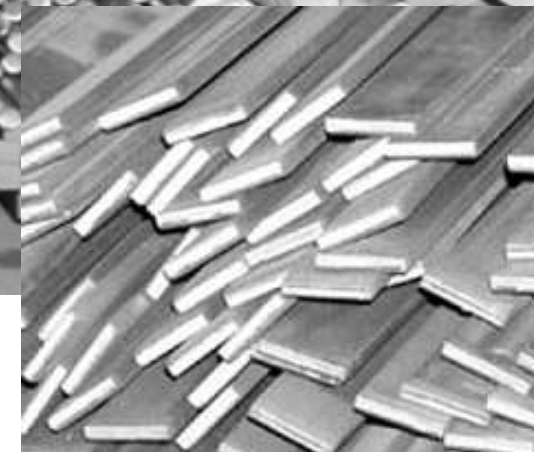
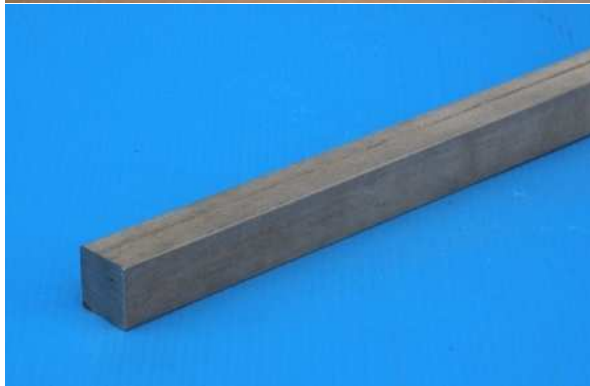
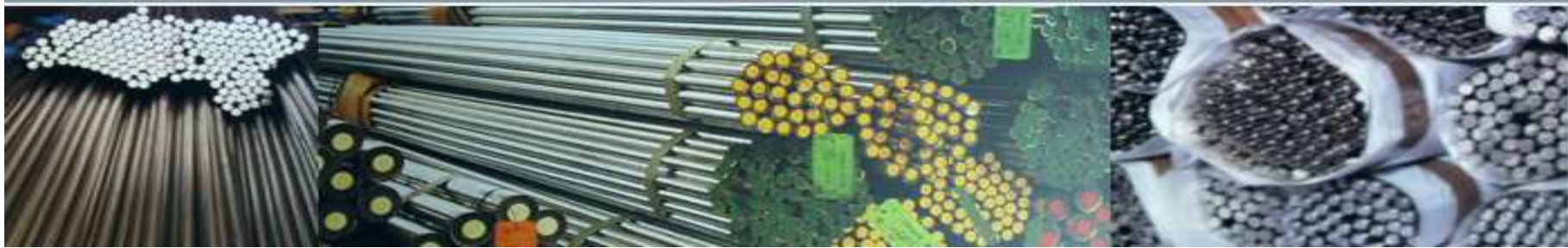

Válcované polotovary:

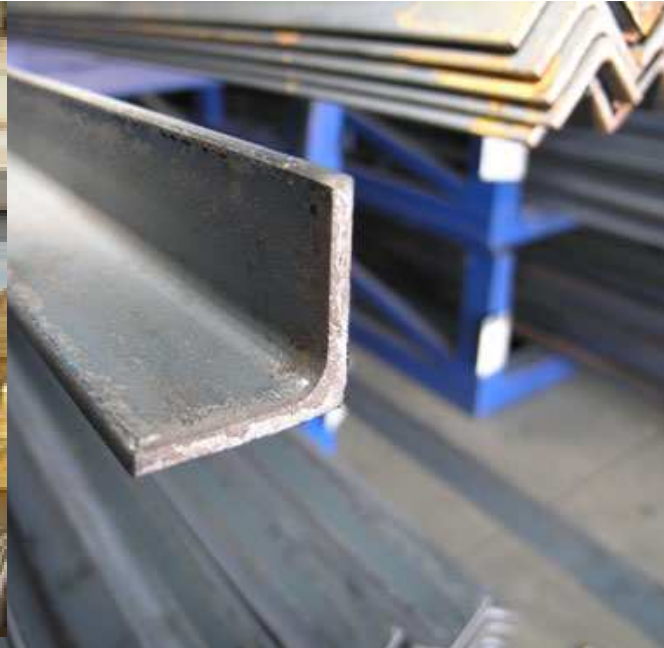
- plechy
- dráty
- trubky
- pásky
- tyče

Tyčová ocel

Profilová ocel

Druhy oceli

Speciální oceli se vyrábí **přidáním jiných prvků.**

Titanová ocel obsahuje titan

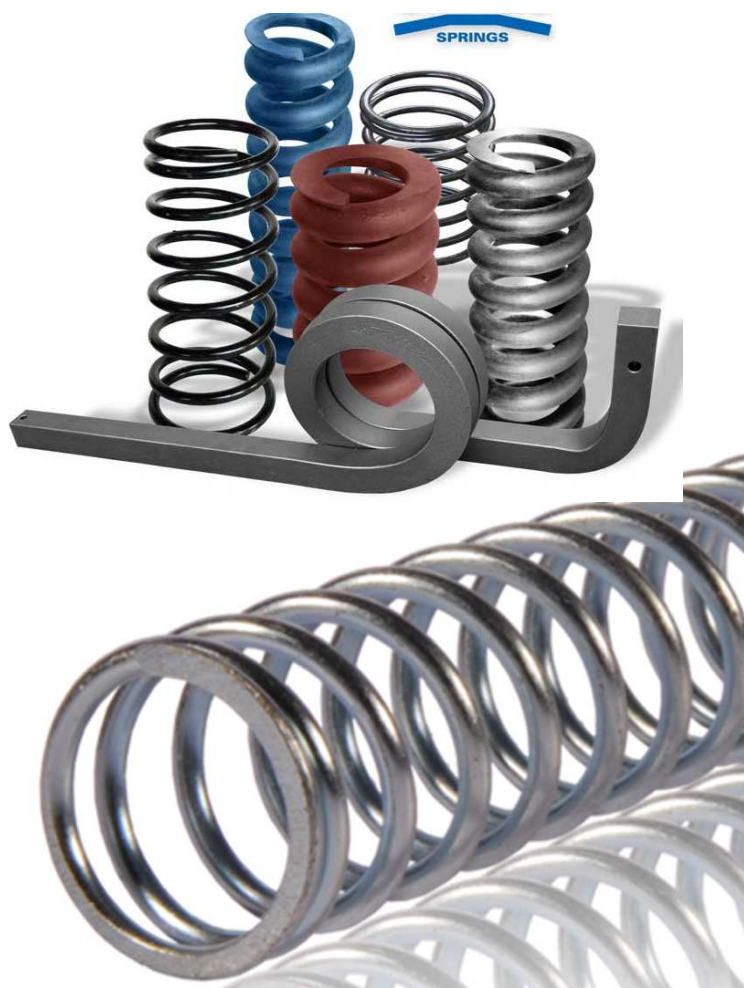
Chromniklová ocel obsahuje chrom a nikel

Další druhy ocelí mohou obsahovat mangan nebo vanad.
Příměsi jiných prvků dodávají oceli různé vlastnosti.

Druhy oceli

Pružinová ocel – vanad

Nerezová ocel

Co jsme si zapamatovali?

Nakresli průřezy jednotlivých profilů:

- profil I
- úhelník
- profil U
- profil T
- kolejnice

Zdroje informací

- http://geologie.vsb.cz/loziska/suroviny/vyroba_zeleza.html
- <http://ucivozs.sweb.cz/kov2.html>
- http://www.stahl-online.de/english/media_lounge/photos/steel_production/start.asp
- <http://www.support-business.com/detailfull/3772/>
- http://www.kondor.cz/profilova-ocel-prurezu-t_3_48.php
- http://www.feromax.cz/sort_profilova_ocel_u.html
- <http://www.gross-stahl.cz/ocel-profilova09.html>
- <http://www.simet-ocel.cz/sortiment.htm>
- http://www.shopmania.cz/sperky?q=srubni+prsteny+titan+ocel+oku+016&_from=missing_product
- <http://www.grewis-springs.cz/pouzivane-materialy.php>
- <http://www.zamecnictvi.l-b.cz/>